

Obsah

1. Úvod	11
Strunzův mineralogický systém:	13
I. třída: ELEMENTY (PRVKY)	15
Oddělení A. – Kovy a kovové slitiny	15
Měď Cu	15
Stříbro Ag	16
Zlato Au	17
Platina Pt	18
Železo Fe	18
Rtuť Hg	19
Oddělení B. – polokovy a nekovy	19
Arzén As	19
Antimon Sb	19
Bizmut Bi	20
Síra S	20
Grafit C	21
Diamant C	22
II. třída: SULFIDY (a příbuzné sloučeniny: selenidy, teluridy, arzenidy, antimonidy a bizmutidy)	23
Oddělení A – sulfidy s poměrem kovů k polokovům (K:P) 1:1	24
Chalkozín Cu_2S	24
Argentit Ag_2S	25
Pentlandit $(\text{Ni}, \text{Fe})_9\text{S}_8$	26
Oddělení B – sulfidy s poměrem kovů k polokovům (K:P) = 1:1	
typ ZnS a příbuzné sloučeniny:	26
Sfalerit ZnS	26
Chalkopyrit CuFeS_2	28
Tetraedrit $\text{Cu}_{12}\text{Sb}_4\text{S}_{13}$	
Tennantit $\text{Cu}_{12}\text{As}_4\text{S}_{13}$	29
Wurtzit ZnS	30
typ NiAs a příbuzné sloučeniny:	30
Pyrhotin Fe_{1-x}S (kř. magnetový, magnetopyrit)	30
Nikelín NiAs	31
typ PbS a příbuzné sloučeniny:	32
Galenit PbS	32
Cinabarit HgS (rumělka)	33
další strukturní typy:	33
Covellin CuS	33
Oddělení C – sulfidy s poměrem kovů k polokovům (K:P) 1:1	34
Antimonit Sb_2S_3	34
Oddělení D – sulfidy s poměrem kovů k polokovům (K:P) = 1:2	35
Pyrit FeS_2	35
Markazit FeS_2	36

Arzenopyrit FeAsS	37
Molybdenit MoS_2	37
Oddělení E – komplexní sulfidy	38
Proustit Ag_3AsS_3 (jasnorudek)	38
Pyrrargyrit Ag_3SbS_3 (temnorudek)	39
Realgar AsS	39
Auripigment As_2S_3	40
III. třída: HALOGENIDY	40
Halit NaCl (sůl kamenná)	41
Sylvín KCl	42
Salmiak NH_4Cl	42
Fluorit CaF_2 (kazivec)	43
Kryolit Na_3AlF_6	44
Camallit $\text{KMgCl}_3 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$	44
IV. třída: OXIDY A HYDROXIDY	45
Oddělení A – sloučeniny M_2O a MO :	45
Led H_2O	45
Kuprit Cu_2O	46
Oddělení B – M_3O_4 a příbuzné sloučeniny:	46
Spinel MgAl_2O_4	47
Magnetit Fe_3O_4	47
Chromit FeCr_2O_4	48
Oddělení C – M_2O_3 a příbuzné sloučeniny:	48
Korund Al_2O_3	48
Hematit Fe_2O_3	50
Limonit $\text{Fe}_2\text{O}_3 \cdot n\text{H}_2\text{O}$	51
Ilmenit FeTiO_3	51
Oddělení D – MO_2 a příbuzné sloučeniny:	52
Křemen SiO_2	52
Opál $\text{SiO}_2 \cdot n\text{H}_2\text{O}$	55
Rutil TiO_2	56
Kasiterit SnO_2	57
Pyroluzit MnO_2	58
Wolframit (Fe, Mn) WO_4	58
Uraninit UO_2	59
Gibbsit $\text{Al}(\text{OH})_3$ (hydrargilit)	60
Diaspor $\text{AlO}(\text{OH})$	60
Goethit $\text{FeO}(\text{OH})$	61
V. třída: NITRÁTY, KARBONÁTY, BORÁTY	62
Oddělení A - Nitráty:	62
Nitronatrit NaNO_3 (nitratin, chilský ledek)	62
Nitrokaliit KNO_3 (nitrit, ledek draselný)	63
Oddělení B - Karbonáty:	63
1. bezvodé karbonáty bez cizích aniontů:	63
Magnezit MgCO_3	63

Smithsonit $ZnCO_3$	64
Siderit $FeCO_3$	64
Rodochrozit $MnCO_3$	65
Kalcit $CaCO_3$	65
Dolomit $CaMg(CO_3)_2$	67
Ankerit $CaFe^{2+}(CO_3)_2$	68
Aragonit $CaCO_3$	68
Cerusit $PbCO_3$	69
2. bezvodé karbonáty s cizími anionty:	69
Azurit $Cu_3(CO_3)_2(OH)_2$	69
Malachit $Cu_2(CO_3)(OH)_2$	70
3. vodnaté karbonáty bez cizích aniontů:	70
Soda $Na_2CO_3 \cdot 10 H_2O$ (natrit)	70
Oddělení C - Boráty:	71
1. Soroboráty:	71
Borax $Na_2B_4O_5(OH)_4 \cdot 8 H_2O$	71
2. Tektoboráty:	72
Boracit $Mg_3(B_7O_{13})Cl$	72
3. Inoboráty:	72
Colemanit $Ca_2B_6O_{11} \cdot 5 H_2O$	72
VI. třída: SULFÁTY a příbuzné sloučeniny (chromáty,	
molybdáty, wolframáty)	73
Oddělení A - Sulfáty:	73
1. bezvodé sulfáty bez cizích aniontů:	73
Baryt $BaSO_4$	73
Anhydrit $CaSO_4$	74
Celestin $SrSO_4$	75
2. vodnaté sulfáty bez cizích aniontů:	75
Kieserit $MgSO_4 \cdot H_2O$	75
Chalkantit $CuSO_4 \cdot 5 H_2O$ (modrá skalice)	76
Melanterit $FeSO_4 \cdot 7 H_2O$ (zelená skalice)	76
Epsomit $MgSO_4 \cdot 7 H_2O$ (hořká sůl)	76
Goslarit $ZnSO_4 \cdot 7 H_2O$ (bílá skalice)	77
Mirabilit $Na_2SO_4 \cdot 10 H_2O$ (Glauberova sůl)	77
Sádrovec $CaSO_4 \cdot 2 H_2O$	78
Oddělení B - Chromáty:	79
Krokoit $PbCrO_4$	79
Oddělení C - Molybdáty a wolframáty	79
Wulfenit $Pb(MoO_4)$	79
Scheelit $CaWO_4$	79
VII. třída: FOSFÁTY, ARZENÁTY, VANADÁTY	80
1. bezvodé fosfáty, arzenáty a vanadáty bez cizích aniontů:	81
Xenotim YPO_4	81
Monazit $CePO_4$	81
2. bezvodé fosfáty, arzenáty a vanadáty s cizími anionty:	81

Amblygonit $(\text{Li, Na}) \text{Al} (\text{PO})_4(\text{F, OH})$	81
Apatit $\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3(\text{F, Cl})$	82
Pyromorfit $\text{Pb}_5(\text{PO}_4)_3\text{Cl}$	82
Mimetezit $\text{Pb}_5(\text{AsO}_4)_3\text{Cl}$	83
Vanadinit $\text{Pb}_5(\text{VO}_4)_3\text{Cl}$	83
3. Vodnaté fosfáty, arzenáty a vanadáty bez cizích aniontů:	83
Vivianit $\text{Fe}^{3+}_3(\text{PO}_4)_2 \cdot 8 \text{H}_2\text{O}$	83
Erytrin $\text{Co}_3(\text{AsO}_4)_2 \cdot 8 \text{H}_2\text{O}$	84
Annabergit $\text{Ni}_3(\text{AsO}_4)_2 \cdot 8 \text{H}_2\text{O}$	84
Brushit $\text{CaHPO}_4 \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$	84
4. vodnaté fosfáty, arzenáty a vanadáty s cizími anionty:	85
Wavellit $\text{Al}_3(\text{PO}_4)_2(\text{OH, F})_3 \cdot 5 \text{H}_2\text{O}$	85
Tyrkys $\text{CuAl}_6[(\text{OH})_2 \text{PO}_4]_4 \cdot 4 \text{H}_2\text{O}$	85
4.1 Uranitová řada, tzv. U-slídy	85
Torbernit $\text{Cu}(\text{UO}_2)_2(\text{PO}_4)_2 \cdot 12 \text{H}_2\text{O}$	85
Autunit $\text{Ca}(\text{UO}_2)_2(\text{PO}_4)_2 \cdot 10 - 12 \text{H}_2\text{O}$	86
VIII. třída: SILIKÁTY	86
1. oddělení : NESOSILIKÁTY	91
Zirkon $\text{Zr}[\text{SiO}_4]$	92
Olivín $(\text{Mg, Fe})_2[\text{SiO}_4]$	92
GRANÁTY	93
Topaz $\text{Al}_2[(\text{F, OH})_2 \text{SiO}_4]$	95
Sillimanit $\text{Al}_2[\text{O} \text{SiO}_4]$	96
Andalusit $\text{Al}_2[\text{O} \text{SiO}_4]$	96
Kyanit $\text{Al}_2[\text{O} \text{SiO}_4]$	96
Staurolit $\text{Fe}^{2+}\text{Al}_4[\text{O} \text{OH} \text{SiO}_4]_2$	97
Vesuvian $\text{Ca}_{10}(\text{Mg, Fe})_2\text{Al}_4[(\text{OH})_4 (\text{SiO}_4)_5 (\text{Si}_2\text{O}_7)]$	97
Titanit $\text{CaTi}[\text{O} \text{SiO}_4]$	98
2. oddělení: SOROSILIKÁTY	98
Hemimorfit $\text{Zn}_4[(\text{OH})_2 \text{Si}_2\text{O}_7] \cdot \text{H}_2\text{O}$	98
Epidot $\text{Ca}_2(\text{Fe}^{3+}, \text{Al})\text{Al}_2[\text{O} \text{OH} \text{SiO}_4 \text{Si}_2\text{O}_7]$	99
3. oddělení: CYKLOSILIKÁTY	99
Beryl $\text{Be}_3\text{Al}_2[\text{Si}_6\text{O}_{18}]$	99
Cordierit $\text{Mg}_2\text{Al}_3[\text{AlSi}_5\text{O}_{18}]$	100
TURMALÍNY	100
4. oddělení: INOSILIKÁTY	101
Skupina pyroxenů:	102
Diopsid $\text{CaMg}[\text{Si}_2\text{O}_6]$	102
Hedenbergit $\text{CaFe}^{2+}[\text{Si}_2\text{O}_6]$	103
Augit $\text{Ca}(\text{Mg, Al, Fe})[(\text{Si, Al})_2\text{O}_6]$	103
Pyroxeny egirín-jadeitové řady:	103
Pyroxeny enstatit-ferrosilitové řady:	104
Enstatit $\text{Mg}_2[\text{Si}_2\text{O}_6]$	104
Skupina amfibolů:	104
Tremolit $\text{Ca}_2\text{Mg}_5[(\text{OH, F}) \text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$	104

Aktinolit $\text{Ca}_2\text{Fe}_5^{2+}[(\text{OH},\text{F}) \text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$	104
Amfibol obecný $(\text{Ca},\text{Na},\text{K})_{2-3}(\text{Mg},\text{Fe}^{2+},\text{Fe}^{3+},\text{Al})_5[(\text{OH},\text{F}) (\text{Si},\text{Al})\text{Si}_3\text{O}_{11}]_2$ ..	105
Antofylit $(\text{Mg},\text{Fe}^{2+})_7[(\text{OH}) \text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$	105
Wollastonit $\text{Ca}_3[\text{Si}_3\text{O}_9]$	105
5. oddělení: FYLOSILIKÁTY	106
Mastek $\text{Mg}_3[(\text{OH})_2 \text{Si}_4\text{O}_{10}]$	106
SLÍDY	107
Biotit $\text{K}(\text{Mg},\text{Fe}^{2+})_3[(\text{OH},\text{F})_2 (\text{Al},\text{Fe}^{3+})\text{Si}_3\text{O}_{10}]$	107
Muskovit $\text{KAl}_2[(\text{OH},\text{F})_2 \text{AlSi}_3\text{O}_{10}]$	107
Lepidolit $\text{KLi}_{1,5}\text{Al}_{1,5}[(\text{OH},\text{F})_2 \text{AlSi}_3\text{O}_{10}]$	108
Cinvaldit $\text{K}(\text{LiFe}^{2+}\text{Al})_3(\text{SiAl})_4\text{O}_{10}(\text{F},\text{OH})_2$	109
CHLORITY:	109
Serpentin $\text{Mg}_6[(\text{OH})_8 \text{Si}_4\text{O}_{10}]$	109
JÍLOVÉ MINERÁLY:	110
Kaolinit $\text{Al}_4[(\text{OH})_8 \text{Si}_4\text{O}_{10}]$	110
Montmorillonit $(\text{Na},\text{Ca})_{0,33}(\text{Al},\text{Mg})_2[(\text{OH})_2 \text{Si}_4\text{O}_{11}] \cdot n \text{H}_2\text{O}$	111
Illit $(\text{KH}_3\text{O})\text{Al}_2(\text{SiAl})_4\text{O}_{10}(\text{OH})_2$	111
Glaukonit $(\text{K},\text{Ca},\text{Na})(\text{Al},\text{Fe}^{3+},\text{Fe}^{2+},\text{Mg})_2[(\text{OH})_2 (\text{Si},\text{Al})_4\text{O}_{10}]$	112
6. oddělení: TEKOSILIKÁTY	112
ŽIVCE	112
Sodno-vápenaté živce (plagioklasy)	113
Albit $\text{Na}[\text{AlSi}_3\text{O}_8]$	113
Labradorit $\text{An}_{50}\text{Ab}_{50} - \text{An}_{70}\text{Ab}_{30}$	114
Anortit $\text{Ca}[\text{Al}_2\text{Si}_2\text{O}_8]$	114
Sodno-draselné živce	115
Sanidin $\text{K}[\text{AlSi}_3\text{O}_8]$	115
Ortoklas $\text{K}[\text{AlSi}_3\text{O}_8]$	115
Mikroklin $\text{K}[\text{AlSi}_3\text{O}_8]$	117
FOIDY	117
Leucit $(\text{K},\text{Na})[\text{AlSi}_2\text{O}_6]$	117
Nefelin $(\text{Na},\text{K})[\text{AlSi}_4\text{O}_4]$	118
Sodalit $\text{Na}_8(\text{AlSi}_4\text{O}_4)_6\text{Cl}_2$	118
Nosean $\text{Na}_8\text{Al}_6\text{Si}_6\text{O}_{24}(\text{SO}_4)$	119
Häüyn $(\text{NaCa})_8(\text{SiAl})_{12}\text{O}_{24}(\text{SO}_4)_2$	119
ZEOLITY	119
Natrolit $\text{Na}_2[\text{Al}_2\text{Si}_3\text{O}_{10}] \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$	120
IX. třída: Organické substance	120
1. oddělení: SOLI ORGANICKÝCH KYSELIN	121
Whewellit $\text{Ca}(\text{C}_2\text{O}_4) \cdot \text{H}_2\text{O}$	121
2. oddělení: UHLOVODÍKY	121
Fichtelit $\text{C}_{18}\text{H}_{32}$ nebo $\text{C}_{19}\text{H}_{34}$	121
3. oddělení: PRYSKYŘICE	122
Jantar	122
Meteority	123

1. Aerolity	123
1.1 Chondrity	124
1.2 Achondrity	124
2. Siderity	124
2.1 Oktaedrity	125
2.2 Ataxity	125
2.3 Hexaedrity	125
3. Siderolity	125
3.1 Pallasity	125
3.2 Mezosiderity (dříve zvané siderofyry)	126
3.3 Lodranity	126
Tektity	128
Chemické složení a vlastnosti tektitů	129
Výskyt vltavínů	129
Literatura:	131